

به نام خداوند بخشنده مهربان

اصول نگارش پژوهش‌های علمی

آشنایی با پروپوزال، پایان‌نامه و مقاله

دکتر احمد نیک‌روان
گروه رفتار حرکتی دانشگاه سمنان

پژوهش چیست؟

پژوهش فرایندی است برنامه‌ریزی شده، هوشیارانه، نظام‌مند (SYSTEMATIC) و قابل اعتماد برای یافتن حقایق یا درک عمیق رویدادها.

جستجو یا بررسی سازمان‌یافته، نقادانه، علمی و منظم، متکی به داده‌ها، در زمینه‌ای مشخص با هدف یافتن پاسخ و راه‌حل مناسب.

پژوهش علمی چیست؟

روش گام‌به‌گام، منطقی، منظم و دقیق برای شناسایی مشکلات، گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها و استنتاج‌های معتبر از آنها.

شما به عنوان پژوهشگر باید بدانید:

- پژوهش **وقت گیر** بوده و **نیازمند برنامه ریزی مناسب** است.
- پژوهش یک **پدیده ذهنی** است و **نیازمند خلاقیت** در ایده پردازی است.
- پژوهش **خسته کننده و کسالت آور** است اما ممکن است جالب و **سرگرم کننده** هم باشد.
- پژوهش ممکن است **در طول زندگی** پژوهشگر تداوم داشته و مسیر آن را تغییر دهد.
- **فرایند پژوهش** ممکن است بسیار جالب تر از نتایج آن باشد.
- پژوهش نوعی **کنجکاوی** برای پی بردن به **رازها و ناشناخته ها** است.
- پژوهش را می توان به **روش هایی مختلف** انجام داد.
- در پژوهش از **مهارت ها و توانایی های روزمره پژوهشگر** استفاده می شود.

نگارش پایان نامه

Arian

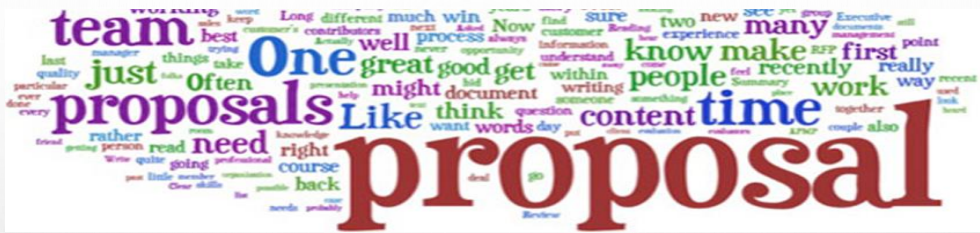
اهداف یک پایان نامه، بسته به درجه و موسسه مربوط به آن متفاوت است.

یک پایان نامه می تواند در یک یا چند معیار زیر، صدق کند:

- نشان می دهد که دانشجو متن پژوهش را خوانده و درک کرده است.
 - مدرکی است که نشان می دهد دانشجو قادر به انجام پژوهش های پایه است.
 - سهم قابل توجه پژوهشگر در زمینه تحصیلی خودش را نشان می دهد.
- ارزشمند است که کار پژوهشی با آنچه مورد انتظار موسسه شماست، هماهنگی داشته باشد.

پایان نامه ارشد

پروپوزال یا طرح پژوهش نقشه‌ای است که با حرکت بر اساس آن پژوهشگر می‌تواند به اهداف مورد نظر خود دست یابد. در واقع مراحل اجرایی تدوین شده از مسیر یک پژوهش قبل از شروع آن را پروپوزال یا طرح پژوهش می‌نامیم. این رویکرد دارای مزایای زیر است:

- ✓ داشتن مسیر کلی، مراحل و اقدامات لازم
- ✓ امکان برآورد زمان، هزینه و امکانات و توانایی ارائه آن به افراد، موسسات و نهادها در جهت حمایت
- ✓ رفع نواقص قبل از شروع به اجرای پژوهش
- ✓ انسجام اقدامات در جهت دستیابی به اهداف پژوهش
- ✓ پیشگیری از سرگردانی و اتلاف وقت و انرژی و اجرای برخی فعالیت‌ها به موازات یکدیگر

ساختار یک پایان‌نامه:

- صفحات عنوان و مشخصات (صفحه عنوان پژوهش، موسسه مرتبط، مجری و همکاران و صورت جلسه دفاع)
- صفحات اختیاری (صفحه تقدیم و صفحه تقدیر و تشکر)
- چکیده و واژه‌های کلیدی
- فهرست مطالب
- فصل اول: کلیات پژوهش (مقدمه، بیان مسئله، ضرورت پژوهش و ...)
- فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش
- فصل سوم: روش پژوهش (روش‌شناسی، جامعه و نمونه، ابزار و ...)
- فصل چهارم: یافته‌های پژوهش
- فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
- فهرست منابع
- پیوست‌ها
- چکیده انگلیسی
- صفحه عنوان و مشخصات انگلیسی

ساختار یک مقاله پژوهشی:

- عنوان
- نام نویسندگان یا نویسندگان
- چکیده و واژگان کلیدی
- مقدمه
- روش پژوهش
- یافته‌های پژوهش
- بحث و نتیجه‌گیری
- تقدیر و تشکر (اختیاری)
- فهرست منابع

✓ در ساختار مقالات و پایان‌نامه‌ها بخش‌های مختلف را با توجه به دستورالعمل‌های خاص همایش، مجله یا سازمان مربوطه به دقت بررسی نمایید.

نمای مقاله از نظر جلب مخاطب و از نظر حجم نوشتار

حجم نوشتار

عنوان

چکیده

شکل‌ها

جداول

یافته‌ها، بحث، مقدمه،
مواد و روش‌ها و منابع

جلب مخاطب

عنوان

چکیده

شکل‌ها

جداول

یافته‌ها

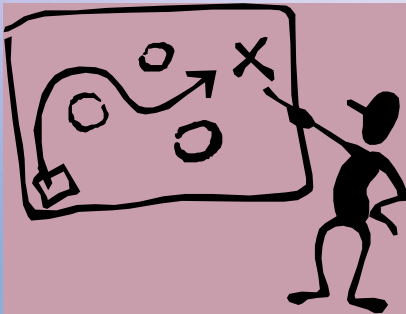
بحث و مقدمه

آغاز پژوهش انتخاب موضوع

• اولین مرحله تحقیق احساس وجود مسأله است؛ به این معنی که پژوهشگر در کار خویش با مانع یا مشکلی روبرو گردیده است که در حل آن ابهام یا تردید دارد و نمی‌تواند در مقابل آن ساکت بماند.

• مسأله یا مشکل عبارت است از:

• شکاف بین وضعیت موجود و آنچه باید باشد.

روش‌های پیدا کردن مساله

• استفاده از تجارب

• استنتاج از نظریه‌ها و فرضیه‌ها

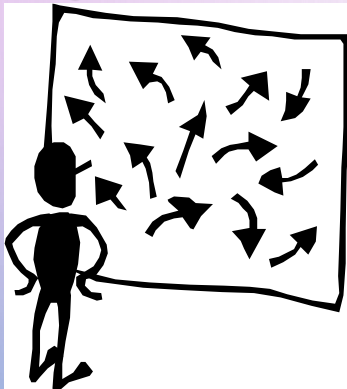
• استفاده از متون درسی و مجلات تخصصی

• دولت‌ها، دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی خصوصی

• نیازسنجی

• شرکت‌های آموزش و همایش‌های علمی

• مرور متون و اطلاعات علمی

بدیهی است که سوال پژوهش باید به شیوه‌ای علمی و صحیح بیان شود.

انتخاب موضوع

- بدیع بودن: یک موضوع قابل پژوهش باید حداقل یکی از این ویژگی‌ها را دارا باشد:
 - ۱- فراهم کردن دانش در یک زمینه خاص،
 - ۲- کمک به تدوین نظریه،
 - ۳- تعمیم نتایج قبلی (افزایش اعتبار بیرونی نتایج)،
 - ۴- پیشبرد روش‌شناسی پژوهش، و یا
 - ۵- روشن ساختن برخی از مسائل روز.
- قابلیت اجرا: سه شرط نیروی انسانی متخصص، منابع مالی کافی و امکانات لازم برای اجرای پژوهش، پژوهش‌پذیر بودن یک موضوع را تعیین می‌کنند.
- تناسب با زمان: پژوهش باید از نظر زمانی در محدوده مورد نظر قابل اجرا باشد و آماده کردن گزارش پژوهش برای هدف موردنظر نباید با زمان در دسترس تعارض داشته باشد.

- اولویت: یک موضوع خوب باید به مسائل و نیازهای لازم و فوری جامعه پاسخ دهد و سوال پژوهش در فهرست اولویت‌های جامعه باشد. در برخورد با یک مسئله باید شدت، وسعت و تعداد افراد درگیر بررسی شوند.
- وجود یک مسئله می‌تواند از طریق نیازسنجی، استفاده از تجارب دیگران، استفاده از متون درسی و مجلات تخصصی، استفاده از اطلاعات دانشگاه‌ها، موسسات پژوهشی و همایش‌ها و غیره احساس و انتخاب شود.
- به صرفه بودن: موضوع باید به لحاظ هزینه - اثربخشی توازن قابل قبولی داشته باشد.
- ملاحظات اخلاقی: موضوع نباید در این رابطه با مسائل و مشکلات اخلاقی تضاد داشته باشد. بیانیه هلسینکی در انجام طرح‌های پژوهشی از مهمترین مستندات در این حیطة است. در پژوهش‌های پزشکی داخلی نیز معاهداتی تصویب شده است.
- دانش و علاقمندی پژوهشگر: واضح است که داشتن این فاکتورها برای انجام هر پژوهشی ضروری است و عواملی برای بالا رفتن کیفیت و سرعت پژوهش هستند.

عنوان

- عنوان به مثابه ویتربین یک مقاله یا پایان نامه است و خواننده مطلب با دیدن آن ممکن است تصمیم بگیرد که آن را بخواند یا نخواند.
- بنابراین عنوان باید چشمگیر و جذاب (جلب کننده) باشد.
- عنوان می بایست جامع بوده و در عین حال صریح و روشن باشد.
- باید از به کار بردن اصطلاحات ناآشنا یا اختصاری خودداری شود.
- باید با حداقل استفاده از لغات باشد و از کلمات اضافی و بی معنی پرهیز شود.
- بر اساس رعایت اصل اختصار عنوان شاخص معمولاً از ۱۰ تا ۱۵ کلمه تشکیل می شود.
- عنوان باید توصیف کننده مطلب نوشته شده باشد. عنوان می تواند جامعه و روش نمونه گیری را مشخص نماید.
- در نام گذاری اکثر پژوهش ها این نکات در نظر گرفته می شود: می خواهیم چه چیزی را، در چه جامعه ای، در کجا و در چه زمانی بررسی کنیم.
- عنوان می تواند روش های اجرایی پروژه را تا حد امکان روشن نماید. گاهی اوقات بیان روش کار در عنوان بر اعتبار طرح می افزاید.
- ترتیب کلمات باید به نحوی باشد که عنوان روان و سلیس تلفظ شود.

■ مثال:

عنوان کوتاه: بررسی اعتماد به نفس ورزشکار و غیرورزشکار

عنوان بلند: مقایسه اعتماد به نفس ورزشی مردان ورزشکار سنین ۲۰ تا ۳۰ سال رشته های هندبال و دو و میدانی دانشگاه سمنان و دانشگاه تربیت مدرس تهران
عنوان مناسب: تاثیر جلب توجه درونی و بیرونی بر عملکرد مهارت پرتاب وزنه

مشخصات مولف یا مولفین

□ نویسنده مقاله کیست؟

۱- سهم قابل توجهی در حداقل یکی از فعالیت های زیر داشته باشد:

الف) ارائه ایده پژوهشی یا طراحی مطالعه

ب) جمع آوری داده ها

ج) آنالیز و تفسیر

د) گزارش طرح

۲- در نوشتن مقاله به صورت نوشتن پیش نویس مقاله و یا مرور نقادانه آن که منجر به اصلاح محتوای علمی مقاله گردد، نقش داشته باشد.

۳- مقاله نهایی شده را مطالعه و تایید کرده باشد.

□ رتبه علمی، سمت و نام دانشگاه یا موسسه در زیر اسامی نویسندگان ذکر می شود.

□ عنوان نویسنده مانند دکتر، مهندس، کارشناس و غیره در جلوی نام نوشته نمی شود.

□ موارد پانویس

ایمیل نویسنده و گاهی اوقات اطلاعات تماس

آدرس محل انجام پروژه

چکیده

- چکیده پس از عنوان بیشتر از سایر بخش‌های یک مقاله خوانده می‌شود.
- چکیده، خلاصه مقاله، پایان‌نامه یا طرح پژوهشی است که بصورت خیلی مختصر مبانی نظری، هدف پژوهش، روش‌شناسی، نتایج و یافته‌ها و بحث و نتیجه‌گیری در آن بیان شده است.
- در نگارش چکیده در ابتدا به دستورالعمل مجلات علمی پژوهشی توجه نمایید.
- معمولاً در مجلات علمی پژوهشی چکیده در زیر عنوان قرار می‌گیرد و اکثر مجله‌ها برای حجم چکیده محدودیت قایل می‌شوند. بدین صورت که معمولاً نباید تعداد کلمات چکیده از ۲۵۰ تجاوز کند.
- در پایان‌نامه‌ها چکیده در صفحه‌ای جداگانه قرار گرفته و تا حدودی طولانی‌تر از چکیده مقالات است.
- متن بسیاری از مقاله‌ها به طور کامل در دسترس ما نیست و گاهی فرصت برای خواندن تمام مقاله نداریم و از این رو چکیده مقاله اهمیت زیادی دارد. بنابراین، سعی کنید چکیده را جذاب و کامل بنویسید و در آن نکات اصلی پژوهش را منظور نمایید.

■ از ذکر مطالبی که در متن پژوهش‌نامه توضیح نداده‌اید خودداری نمایید.

■ اصطلاحات مهم و کلیدی را در چکیده بیاورید.

■ در نوشتن اعداد بزرگتر از ده، از ارقام استفاده کنید، مثلاً به جای دوازده بنویسید ۱۲.

■ در چکیده فقط گزارش کنید. ارزشیابی و نقد و اظهار نظر نکنید. این موارد را در متن پژوهش‌نامه انجام دهید.

■ در نوشتن مطالب زمان افعال به گذشته بیان می‌شود. و جملات چکیده کوتاه و حدود ۱۲ کلمه باشد.

